

Kungörelse.

Tandefeldt, Adolph,

17 Pb

National Library
of Sweden

Fungörelse.

Sedan Höglof. Kongl. Commerce Collegium på derom gjord ansökning, tillåtit Apotekaren i Jacobsstad Daniel Fredric Blom at derstädes anlägga en Pottaske Fabriqve, och bemålte Apotekare i följe deraf redan gått i försättning om detta Werks inrättning samt gjordt någon början med tilverkningen af Pottaska; Men til Werlets drift, fortgång och bestånd, som har til föremål flere Manufacturiers i Riket upkomst och Landets samt Innwånarens egen derunder beroende förmån, oumgångeligen erfordras tilgång på Aska, såsom den enda derwid behöfwelige Rudimaterie och rå ämne; Så har Jag til befordran af en för Riket och Länets Inbyggare så nyttig och gagnelig inrättning, härigenom welat upmuntra och anmana Innwånarena i detta Mit Nådigst anförtrödde Län, at icke allenast med mera sorgfällighet, än hittills, förwara den Aska som i deras egne bönings rum och andre hus dageligen tilkommer, utan ock genom särskild förbränning af onyttig skog, windsfällen, spånor, ormbunke gräs och hwarjehanda andra bränbara ämnen, på sätt efterföljande författade beskrifning och underrättelse, om tjenligaste sättet derwid, närmare innehåller, öka samlingen af Aska, samt det insamlade förrådet af denne Wahra sedan til Fabriqven i Jacobsstad afföra, hwarest hwarje tunna deraf betalas med 16 Skill. specie, samt den gröfre eller så kallade råa Pottaskan, som af Allmogen sielf tilverkas, med 24 Skill. Lispundet; Och emedan tilredningen af Aska är ganska lätt och kan af sådane personer som til annat arbete äro wahnföre, med ringa möda förättas samt tilgången på erforderlige ämnen til förbränningen, hwilka med lika lätthet af barn och annat orklöst folk kunna samlas, icke saknas i en skogrik ort; Ty och då denne handtering desutom öpnar för Allmogen en ny och wig utwäg til penninge förtienst, gör Jag Mit densäkra förhoppning, at Innwånarena i Länet lika angelägne at upfylla sin Samfunds pligt som befrämja sin egen dermed förknippade fördel och winst, icke lära förgåta at låta et så godt tillfälle til förtienst gå sig utur händerne, utan på alt upståndeligt sätt, handledde af nedannämde beskrifning samt det Wördige Presterskapets meddelande goda råd, underwisningar och tillsyrkanden, winlägga sig om beredningen af tilräckelig Aska, samt den samma til äfwannämde Fabriqve med förmån afsätta. Wasa Lands Canzli den 29 Martii 1791.

Adolph Tandefeldt.

Henric Fleege.

Verte

Underrättelse om Askans Bränning och den råa Pottaskans tilverk-
ning, uppgifwen af Apotekaren i Jacobsstad Daniel Fredr. Bloum.
§. 1. Löfträd, i synnerhet Björk och Drimbunke gräs, gifwa den mästia
Pottaska. Tall och Gran deremot äro mindre gifwande. Windsfälln,
spånor efter Skeps bygnader och afhuggne qwistar, af katade och til
tiäru tilverkning ämnade träd, kunna egenteligen för Stogens bespa-
ring förbrännas och användas til Pottaska.

Förbränningen af desse ämnen til aska, sker lämpeligast på följande sätt:
Man tilreder en grop af 4 alnars högd, 3 alnars längd och 2 alnars
bredd, hwaruti Askan säkrast kan förvaras för wädrets werkan och
den minskning deraf förorsakas. Denna grop bör hållt inrättas på
något högt ställe och lergrund, hwarigenom en fast botten erhålles och
jordblandning förekommes, i annat fall är nödigt at grunden och fi-
dorne af gropen stenläggas. Uti denne grop lägges äfwannämde brän-
bare ämnen, och med en skäfwel toges efter behofwet den tilkomne
Askan ur gropen och ströds äfwanuppå de brinnande ämnen, til före-
kommande af eldens flammande och askans försämring. Efter slutad
bränning kan et taf af bark eller andre tilgängelige materialier inrät-
tas öfwer gropen, på det Askan af regn och wäder ej må förlora de
saltaktiga delar.

Derest tilgång på bränste å något ställe är nära för handen och kan med ringa be-
swär hopsamlas, är bäst lönande, om et hwalf i form af en bakugn af tegel och lera
inrättas på någon nära intil belägen slät hålla och öfwerst å baksidan lämnas et
draghål, denne ugn bör innehålla 4 alnar i längden, 3 alnar i bredden och 2 alnar i
högden, deruti ligger askan öfver för wäderlekens omskiftan och kan genom en mål
afpassad innantymd sulkomligen renbrännas, i synnerhet om glöden sitigt wändas.

§. 2. Sedan Allmogea hemfört den i Stogen brände Askan, lägges dertil all den
Aska som finnes uti deras ugnar, spisar, rior, warmhus och badstugor, tillika med
den som blifwit samlad wid Saltpetterstudningar, derifrån sällas och rislas de grof-
wa kålen, hwarefter hela denne samling af Aska sättes uti et kar eller säf, försedd
med rost och tapp, såsom wid annat brygd, hwarpå småningom fylles så mycket kall
watten, at en hands bredd står öfwer Askan. — Wärföljande dagen tappas luten af
och sudes i gryta så länge tils hälften af luten blifwit inkokad. — På tredje dagen
tappas åter luten som tillsammit genom nytt påäst watten, kokas i annan gryta på
sätt som förut, och slås uti den förra grytan. — Femte dagen förfäres med den tredje
luten på samma sätt, om ej mera Aska är förhanden, i hwilket fall det bättre lönare
at nyttja den tredje luten i stället för watten. Sedan öses det tunna utur första
grytan i den studande grytan och elden öses; Och när luten blifwit tjock som en wäl-
ling så lägges deruti det emedertid i första grytan på botten samlade salt, wöres och
wändes med en järn- eller trådspada, tils askammans är torrt och ser ut som en gul
sand, då elden minskas och det kokade ämnet tårkas widare tils det börjar damma,
hwarpå elden släckes och när askammans affwalnat, lägges den således tilkomne råa
Pottaskan uti en torr och wattutät ferding, hwarpå botten tillsås, samt ställes i ett
warmt rum til des lägenhet gifwes at första Pottaskan til Fabriquen i Jacobsstad,
hwarest lipundet betalas med 24 Skillingar. — För öfrigt kan den utlutade askan
med förman utköras på kryddgårdar, åkrar och i Saltpetter-lador; äfwen som deraf
blandat med sand, wid Glasbruk göres grönt bonteille glas.